

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 13.3.2020
COM(2020) 112 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, RADĚ,
EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANCE, EVROPSKÉ INVESTIČNÍ BANCE A
EUROSKUPINĚ**

Koordinovaná ekonomická reakce na koronavirovou nákazu COVID-19

1. ÚVOD

Onemocnění COVID-19, obecně známé jako koronavirus, je závažnou mimořádnou událostí v oblasti veřejného zdraví, která se dotýká občanů, společností i ekonomik. Původním ohniskem pandemie byla Čína, avšak nyní se nákaza rozšířila do všech členských států. I když nejvíce postiženou zemí je Itálie, počet případů se zvyšuje ve všech členských státech a situace se rychle vyvíjí. Pandemie klade velkou zátěž na jednotlivce i společnosti a systémy zdravotní péče jsou pod značným tlakem. Abychom zpomalili šíření nákazy, posílili odolnost systémů zdravotní péče, které pomáhají potřebným, a dosáhli pokroku ve výzkumu a vývoji, musíme reagovat společně.

Kromě významného dopadu na společnost a lidského rozměru způsobilo šíření koronaviru v EU velký hospodářský otřes, který vyžaduje rozhodnou koordinovanou ekonomickou reakci. Šíření viru narušuje globální dodavatelské řetězce, zapříčiňuje volatilitu finančních trhů, způsobuje otřesy spotřebitelské poptávky a negativně dopadá na klíčová odvětví, jako je cestování a cestovní ruch. Oproti polovině února došlo na evropských akciových trzích k poklesu o přibližně 30 %, což představuje nejvýraznější propad od počátku finanční krize v roce 2008, a nejistota ohledně vývoje šíření nákazy v nadcházejících týdnech a měsících je i nadále vysoká.

Tuto mimořádnou situaci v oblasti veřejného zdraví budeme moci účinně zvládnout pouze solidaritou a prostřednictvím koordinovaných celoevropských řešení. Solidarita je nutná mezi zeměmi, regiony, městy i občany s cílem zabránit šíření viru, poskytnout pomoc pacientům a bojovat proti hospodářskému poklesu. Situace volá po souboru klíčových opatření a soudržném a jasném společném postupu. **Klíčem je úzká spolupráce mezi všemi příslušnými aktéry.**

Komise ke zvládnutí vzniklé situace plně využije veškeré nástroje, které má k dispozici. Kromě koordinace, pokynů a opatření k omezení šíření viru Komise podniká kroky k řešení a zmírnění sociálně-ekonomických důsledků pandemie. Jde o integritu jednotného trhu a obecněji o zachování výrobních a distribučních hodnotových řetězců, aby bylo zajištěno nezbytné zásobování našich zdravotnických systémů. Jde o podporu občanů, aby jejich příjmy a pracovní místa nebyly v důsledku pandemie neúměrně postiženy. Jde o podporu podniků, zejména malých a středních podniků. Rovněž jde o zajištění likvidity našeho finančního sektoru a boj proti hroící recesi prostřednictvím opatření na všech úrovních. A konečně jde o zajištění rámce, který členskými státy umožní rozhodně a koordinovaně jednat. Stručně řečeno jde o přípravu rychlého zotavení z tohoto hospodářského otřesu.

Toto sdělení nastiňuje okamžitou reakci Komise, jejímž účelem je zmírnit dopad koronavirové nákazy COVID-19. Uvedená opatření, která byla dnes oznámena, sice řeší nejnaléhavější výzvy, avšak musíme si být vědomi toho, že se situace se mění každým dnem. Komise bude úzce spolupracovat s Evropským parlamentem, Radou, Evropskou investiční bankou (EIB) a členskými státy za účelem rychlého provedení těchto opatření a dle potřeby je připravena podniknout veškeré další nezbytné kroky. Při řešení celosvětových socioekonomických důsledků pandemie Komise prostřednictvím mnohostranného rámce rovněž podporuje mezinárodní reakci, přičemž je třeba zvláštní pozornost věnovat partnerským zemím se zranitelnými zdravotními systémy.

2. SOCIÁLNÍ A HOSPODÁŘSKÉ DŮSLEDKY

Pro globální i evropskou ekonomiku představuje pandemie COVID-19 výrazný otřes. Evropská ekonomika již dnes výrazně pociťuje negativní dopad, který ovlivní nejméně první polovinu tohoto roku, a v případě, že opatření k zamezení šíření viru nebudou účinná, i delší období¹. Růst reálného HDP by v roce 2020 mohl klesnout výrazně pod nulu nebo se v důsledku COVID-19 i hluboko propadnout do negativních čísel; pro zmírnění hospodářských dopadů má proto klíčový význam koordinovaná ekonomická reakce orgánů EU a členských států.

Tento otřes ovlivňuje ekonomiku různými způsoby:

- otřesem způsobeným počátečním zpomalením v Číně v prvním čtvrtletí roku 2020,
- otřesem v zásobování evropské a světové ekonomiky v důsledku narušení dodavatelských řetězců a absence pracovní síly,
- otřesem poptávky v evropské a světové ekonomice, který je způsoben nižší spotřebitelskou poptávkou a negativním dopadem nejistoty na investiční plány a
- dopadem omezení likvidity pro podniky.

Tento otřes bude dočasný, musíme však spolupracovat, aby byl co nejkratší a co nejomezenější, a aby nevytvářel trvalé škody na našich ekonomikách. V budoucnu bude míra negativního výhledu záviset na řadě parametrů, například nedostatku dodávek kritických materiálů, účinnosti opatření pro omezení šíření nákazy, výpadků ve výrobě v pracovních dnech EU v podnicích a veřejné správě a dopadech na poptávku (např. omezení mobility, rušení cest).

Členské státy musí být obezřetné a využívat všechny nástroje, které mají na úrovni Unie i na vnitrostátní úrovni k dispozici, aby v důsledku stávající krize nedošlo ke ztrátě kritických aktiv a technologií. Mezi dotyčné nástroje patří například bezpečnostní kontroly v jednotlivých státech a další nástroje související s bezpečností. Komise členským státům poskytne pokyny ještě před začátkem uplatňování nařízení o rámci pro prověřování přímých zahraničních investic.

V důsledku šíření koronavirové nákazy COVID-19, které se dotýká velké části obyvatelstva na celém světě a v členských státech, jsou dopady na hospodářství značné a každým dalším dnem narůstají. Dopady jsou citelné v celé ekonomice, zejména pak v situacích, kdy se přistupuje k izolaci, která má zabránit šíření pandemie. Opatření přijímaná na místní a celostátní úrovni za účelem potlačení šíření viru mohou ovlivnit jak nabídku, tak poptávku. Záporná poptávka je zejména důsledkem opatření k potlačení šíření viru, která jsou vlády povinny provádět, což dopadá na soukromý, profesní a společenský život. Mezi nejvíce postižená odvětví dnes patří zdravotnictví, cestovní ruch, doprava, zejména pak letecká doprava.

Pandemie COVID-19 má dopad na světové finanční trhy. Na konci února světové akciové trhy a trhy s jinými vysoce rizikovými aktivy uprostřed období silného odlivu prostředků do bezpečí značně poklesly. Zvýšená poptávka současně vedla k prudkému nárůstu cen bezpečných aktiv: výnosy amerických státních obligací („bezpečné finanční aktivum poslední instance“) prudce poklesly. Ceny akcií zaznamenaly pokles na celém světě. Rozpětí státních dluhopisů zranitelnějších členských států se zvýšilo. Skokový nárůst zaznamenaly výnosy z korporátních dluhopisů neinvestičního stupně.

Tváří v tvář makroekonomickým a finančním dopadům COVID-19 by měla být reakce v oblasti hospodářské politiky výrazná a koordinovaná, aby bylo dosaženo těchto cílů:

- Přispět k záchraně životů. Zajistit nezbytné výdaje na zásobování a investice do potlačení šíření nákazy a opatření proti pandemii.

¹Viz příloha 1.

- Zajistit, aby pracovníci v Evropě (včetně samostatně výdělečně činných osob) byli chráněni proti ztrátám příjmů a aby nejvíce postižené společnosti (zejména malé a střední podniky) a odvětví měly nezbytnou podporu a finanční likviditu.
- Prostřednictvím všech dostupných nástrojů EU a maximálně využívaného pružného rámce EU pro opatření členských států zmírnit dopad na celkové hospodářství.

3. ZAJIŠTĚNÍ SOLIDARITY V RÁMCI JEDNOTNÉHO TRHU

3.1. ZÁSOBOVÁNÍ ZDRAVOTNICKÝMI PROSTŘEDKY

Jednotný trh je ústředním prvkem Evropské unie. V dobách krize představuje nástroj solidarity, díky němuž se základní zboží nutné pro zmírnění zdravotních rizik nákazy dostane ke všem, kdo ho potřebují. Jednotný trh zajišťuje, aby toto zboží bylo dostupné v celé EU, a tím přispívá k ochraně našeho zdraví. Jednostranná omezení volného pohybu základního zboží pro zdravotnické systémy zavedená na vnitrostátní úrovni vytvářejí značné bariéry a silně ovlivňují schopnost jednotlivých členských států zvládat koronavirovou nákazu COVID-19.

Je zásadně důležité, aby vnitrostátní opatření směřovala k dosažení primárního cíle ochrany zdraví v duchu evropské solidarity a spolupráce. Některé členské státy již přijaly nebo připravují vnitrostátní opatření, která mají vliv na vývoz osobních ochranných prostředků, jako jsou ochranné brýle, obličejové masky, rukavice a chirurgické obleky a pláště, a také léků. Vzhledem k těmto opatřením hrozí, že se toto základní zboží nedostane k těm, kdo ho nejvíce potřebují, zejména k pracovníkům ve zdravotnictví, zásahovým týmům a pacientům v postižených oblastech v celé Evropě. Vytváří se tak dominový efekt: členské státy přijímají opatření, aby zmírnily dopad opatření přijatých jinými členskými státy.

Omezení se během krátké doby rozšířila na stále více různých produktů, nejprve na osobní ochranné prostředky a posléze i na léčivé přípravky. Omezení vývozu ignoruje integrované dodavatelské řetězce. Vytváří překážky pro výrobu základního zboží tím, že potřebné vstupy zůstávají v jednotlivých členských státech. Narušuje logistické a distribuční řetězce, které jsou závislé na centrálních skladech. Podporuje hromadění zásob v rámci dodavatelského řetězce. V konečném důsledku se tak znovu zavádějí vnitřní hranice právě v době, kdy je solidarita mezi členskými státy nejvíce potřebná.

Příloha 2 obsahuje pokyny pro členské státy, jak zavést odpovídající kontrolní mechanismy, které zajistí zabezpečení dodávek v celé Evropě². Smlouva umožňuje členským státům, aby se za určitých přísných podmínek odchýlily od pravidel jednotného trhu. Veškerá vnitrostátní omezující opatření přijatá na základě článku 36 SFEU za účelem ochrany zdraví a života lidí musí být odůvodněná, tj. vhodná, nezbytná a přiměřená těmto cílům, což znamená, že zajišťují náležité zásobování příslušných osob a zároveň brání vzniku či prohloubení nedostatku zboží považovaného za zásadní, jako jsou osobní ochranné prostředky, zdravotnické prostředky nebo léčivé přípravky. Každé plánované vnitrostátní opatření, které omezuje přístup ke zdravotnickým a ochranným prostředkům, musí být oznámeno Komisi, která o něm uvědomí ostatní členské státy.

Opatření, která byla doposud Komisi oznámena, byla posouzena s ohledem na to, aby se základní zboží dostalo k těm, kdo ho nejvíce potřebují. Komise tyto případy považuje za prioritní a podporuje členské státy v tom, aby takováto opatření napravily. V případě, že členské státy svá pravidla dostatečně neupraví, podnikne Komise právní kroky.

² Viz příloha 2.

Některá vnitrostátní opatření brání vývozu základního zboží do třetích zemí, přičemž konečným cílem je zachovat životaschopnost systémů zdravotní péče v EU. Pokud by vývoz do třetích zemí ohrožoval schopnost EU reagovat na koronavirovou nákazu COVID-19, může Komise přijmout opatření a zavést systém povolení pro vývoz určitých produktů.

Komise podniká všechny nezbytné kroky k zajištění dostatečného zásobování ochrannými prostředky v celé Evropě. Vzhledem k jejich stávajícímu celosvětovému nedostatku zahájila Komise zrychlené společné zadávací řízení s 26 členskými státy. Jako další bezpečnostní prvek přijímá opatření v rámci mechanismu civilní ochrany EU (rescEU) pro nákup těchto prostředků Unii. K prvním nákupům by mohlo dojít do začátku dubna, pokud je členské státy schválí. Komise rovněž předkládá doporučení o postupech posuzování shody a doзору nad trhem v souvislosti s nákazou COVID-19. To zejména umožní zvýšit nabídku některých druhů prostředků, jako jsou jednorázové obličejové masky.

Je zásadní jednat společně a zajistit výrobu, skladování, dostupnost a racionální využívání zdravotnických ochranných prostředků a léčivých přípravků v EU otevřeným a transparentním způsobem. Komise oslovila dodavatele, aby zhodnotila nedostatek jednotlivých produktů, a vyzvala je k okamžitému zvýšení výroby. Spolu s členskými státy a Evropskou agenturou pro léčivé přípravky rovněž zřídila výkonnou řídicí skupinu, která má sledovat potenciální nedostatek léčivých přípravků v důsledku COVID-19. Kromě toho prostřednictvím Koordinační skupiny pro zdravotnické prostředky monitoruje situaci, včetně dostupnosti a úspěšnosti různých diagnostických prostředků a spolupráce, pokud jde o různé vnitrostátní přístupy k diagnostickým testům.

3.2. DOPRAVA

Koronavirová nákaza COVID-19 má rovněž zásadní dopad na naše dopravní systémy. Evropské dodavatelské řetězce jsou úzce propojeny. Jejich vazby fungují díky rozsáhlé síti služeb nákladní dopravy. Přerušení těchto toků zboží vede k vážným hospodářským škodám.

Šíření nákazy již závažně ovlivnilo mezinárodní i evropskou leteckou dopravu. Situace se každým dnem zhoršuje. Očekává se, že objem dopravy se bude v nadcházejících týdnech dále snižovat. Aby se dopady nákazy zmírnily, navrhuje Evropská komise cílené právní předpisy, jež letecké společnosti dočasně osvobodí od povinnosti využívat přidělené letištní časy, kterou stanoví předpisy EU. Až bude toto dočasné opatření schváleno, budou moci letecké společnosti přizpůsobovat svou kapacitu klesající poptávce způsobené rozšířením nákazy.

Pozemní dodavatelské řetězce jsou vážně postiženy zavedením zákazů vstupu na státních hranicích nebo omezeními pro řidiče vstupující do některých členských států. To má dopad na veškeré zboží, ale zejména na kritické dodávky a zboží podléhající rychlé zkázce, a jelikož velkou většinu společností v tomto odvětví tvoří malé a střední podniky, jsou tyto dopady bezprostřední a závažné.

Bez ohledu na druh dopravy spolupracuje Komise s členskými státy na zajištění hospodářské kontinuity, zabezpečení toku zboží a dodavatelského řetězce, zajištění nezbytných cest a také fungování vnitřního trhu a bezpečnosti dopravy.

3.3. CESTOVNÍ RUCH

Tlak na odvětví cestovního ruchu v EU nemá obdoby. Odvětví se potýká se značným snížením příjezdů zahraničních turistů (masivní rušení a pokles počtu rezervací například u amerických, čínských, japonských a jihokorejských cestujících). Doléhá na něj také omezení cest uvnitř EU a v rámci jednotlivých států, zejména v důsledku rostoucí neochoty občanů EU cestovat a vnitrostátních a/nebo regionálních preventivních bezpečnostních opatření. Tento

všeobecný pokles turistických i pracovních cest dopadá obzvláště na malé a střední podniky v tomto odvětví. Situaci ještě zhoršuje narušení cestovního ruchu uvnitř EU a v rámci jednotlivých států (který představuje 87 % přílivu turistů v EU) od konce února. Obzvláště je zasažen sektor veletrhů a kongresů, kde bylo v Evropě během prvního čtvrtletí roku 2020 zrušeno nebo odloženo přes 220 akcí. V důsledku koronavirové nákazy COVID-19 a úsilí o zastavení jejího šíření se zvyšuje rovněž tlak na další související odvětví, jako jsou stravovací a pohostinské služby, a také vzdělávání a kulturu.

Komise komunikuje s členskými státy, mezinárodními orgány a klíčovými profesními sdruženími v EU s cílem monitorovat situaci a koordinovat podpůrná opatření.

4. AKTIVACE ROZPOČTU EU A SKUPINY EVROPSKÉ INVESTIČNÍ BANKY

4.1. OPATŘENÍ NA ZAJIŠTĚNÍ LIKVIDITY: PODPORA PODNIKŮ, ODVĚTVÍ A REGIONŮ

S cílem okamžitě ulevit těžce postiženým malým a středním podnikům **budou použity stávající nástroje rozpočtu EU, které jim poskytnou likviditní podporu.** Bude se jednat o doplněk opatření přijatých na vnitrostátní úrovni.

V nadcházejících týdnech bude z rozpočtu EU uvolněna částka ve výši 1 miliardy EUR jako záruka pro Evropský investiční fond (EIF), která podpoří přibližně 8 miliard EUR financování provozního kapitálu, a pomůže tak nejméně 100 tisícům evropských malých a středních podniků a malým společnostem se střední tržní kapitalizací³.

Podpora bude poskytována prostřednictvím stávajících nástrojů programů EIF na podporu investic. Úvěry budou v mezích platných právních předpisů přesměrovány na úvěry provozního kapitálu se splatností 12 měsíců nebo více. Zejména budou posíleny úvěrové záruky v rámci Programu EU pro konkurenceschopnost podniků a malých a středních podniků (COSME), spolu se zárukami pro malé a střední podniky účastníci se programu InnovFin v rámci programu Horizont 2020, aby tak banky nabízely přístup k překlenovacím financování pro mikropodniky, malé a střední podniky a malé společnosti se střední tržní kapitalizací. Tyto nástroje budou v nadcházejících týdnech prostřednictvím Evropského fondu pro strategické investice (EFSI) posíleny částkou 750 milionů EUR. Kromě toho jakožto další zvláštní opatření poskytne EFSI fondu EIF dalších 250 milionů EUR na rychlou podporu malých a středních podniků v koordinaci s podpůrnými bankami a institucemi EU a členských států.

Navíc budou postiženým společnostem v rámci týchž nástrojů povoleny odložené splátky úvěrů, čímž se uleví jejich finanční situaci. Členské státy by měly své finanční potřeby řešit plným využitím stávajících finančních nástrojů v rámci strukturálních fondů a současně jejich využití maximalizovat pomocí nových finančních nástrojů. Komise je připravena poskytnout členským státům v této souvislosti pomoc.

Komise bude nadále úzce spolupracovat se skupinou EIB a s Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj. Vyzve uvedené instituce, aby pro okamžitá opatření upřednostnily odvětví, produkty a nástroje, které postiženým podnikům zajistí nejefektivnější a nejúčinnější podporu, a požádá je o úzkou koordinaci s ostatními partnery v rámci reakce na vyvíjející se situaci.

³ Podpora bude pocházet z níže uvedených zdrojů a bude využita následovně:

- 500 milionů EUR ze záruky EU ve prospěch EFSI bude přiděleno na Program pro konkurenceschopnost podniků a malých a středních podniků (COSME) – částka bude k dispozici v nadcházejících týdnech;
- 100 milionů EUR ze záruky EU ve prospěch EFSI bude přiděleno na záruky pro malé a střední podniky účastníci se programu InnovFin – částka bude k dispozici v nadcházejících týdnech;
- 250 milionů EUR je již k dispozici v rámci složky EFSI pro infrastrukturu a inovace. Tato částka bude přesměrována na podporu nástroje pro malé a střední podniky tam, kde to bude možné, v koordinaci s podpůrnými bankami a institucemi EU a členských států;
- 150 milionů EUR bude v rámci složky EFSI pro malé a střední podniky přerozděleno z nástrojů, které podporují dlouhodobější konkrétní intervence, na krátkodobější opatření s rychlejším účinkem.

ZACHOVÁNÍ TOKU LIKVIDITY DO EKONOMIKY – BANKOVNICTVÍ

Při reakci na koronavirovou nákazu COVID-19 má klíčovou roli odvětví bankovníctví: spočívá v zachování toku úvěrů do ekonomiky. Pokud dojde k výraznému omezení bankovních úvěrů, ekonomická aktivita se prudce zpomalí, jelikož bude pro společnosti obtížné zaplatit svým dodavatelům a zaměstnancům. Ukazatele kapitálové přiměřenosti bank se v posledních letech podstatně zlepšily, banky jsou méně zadlužené a méně využívají někdy volatilní krátkodobé financování.

Banky musí mít dostatečnou likviditu, aby mohly poskytovat úvěry svým zákazníkům. Komise bere na vědomí rozhodnutí ECB v oblasti měnové politiky oznámená dne 12. března 2020.

Banky musí mít možnost využít tuto dodatečnou likviditu k tomu, aby podnikům a domácnostem podle potřeby poskytly nové úvěry. Komise bere na vědomí prohlášení jednotného mechanismu dohledu a Evropského orgánu pro bankovníctví (EBA) o opatřeních ke zmírnění dopadu koronavirové nákazy COVID-19 na bankovní odvětví EU, přijatá dne 12. března 2020, a vyzývá příslušné orgány, aby zaujaly koordinovaný přístup a dále specifikovaly, jak nejlépe využít flexibilitu, kterou poskytuje rámec EU.

Rámec EU umožňuje vládám členských států, aby, bude-li to na místě, poskytly bankám, pokud mají ony samy obtížný přístup k likviditě, pomoc ve formě státních záruk. Přestože nic nenasvědčuje tomu, že by se banky ohledně likvidity v současnosti potýkaly s jakýmkoli potíží, mohlo by k tomu v případě výrazného zhoršení krize u některých bank dojít. Za takových okolností by uvedené banky nebyly schopny zachovat svou schopnost úvěrovat ekonomiku.

Cílem pomoci poskytnuté členskými státy bankám podle čl. 107 odst. 2 písm. b) Smlouvy o fungování EU za účelem kompenzace přímých škod vzniklých v důsledku koronavirové nákazy COVID-19 (viz vysvětlení výše) není zachovat nebo obnovit životaschopnost, likviditu nebo platební schopnost instituce nebo subjektu. Tato pomoc by proto nebyla považována za mimořádnou veřejnou finanční podporu.

4.2. ZMÍRNĚNÍ DOPADU NA ZAMĚSTNANOST

Jsou nutná zvláštní opatření ke zmírnění dopadu na zaměstnanost, pokud jde o jednotlivce a nejhůře zasažená odvětví, jestliže se přeruší výroba nebo poklesne prodej. Musíme co možná nejvíce chránit pracovníky před nezaměstnaností a ztrátou příjmů, aby se nestali obětí nákazy. V řadě členských států se osvědčily režimy zkrácených úvazků, které umožňují dočasně zkrátit pracovní dobu a současně zajistit pracovníkům příjem. V současné době má takový režim v nějaké podobě zavedeno 17 členských států. Mohlo by být užitečné rozšířit tyto režimy na celou EU. Příjmy domácností lze podpořit i dočasným prodloužením výplaty nemocenských dávek nebo změnou mechanismů podpory v nezaměstnanosti. Dopad může ztlumit i podpora práce z domova.

EU je připravena členské státy ve zmírňování dopadu na pracovníky co nejvíce podpořit. Prostřednictvím strukturálních fondů EU, včetně Evropského sociálního fondu a nové investiční iniciativy pro reakci na koronavirus, jim již pomáhá při prevenci a řešení nezaměstnanosti.

Komise rovněž urychlí přípravu svého legislativního návrhu týkajícího se evropského systému zajištění v nezaměstnanosti. Cílem této iniciativy je v případě velkých otřesů podpořit ty, kteří pracují, a ochránit ty, kteří o práci přišli, jakož i snížit tlak na vnitrostátní veřejné finance, čímž se posílí sociální rozměr Evropy a zvýší její soudržnost. Tento režim by se zejména zaměřoval na podporu vnitrostátních politik, které mají za cíl zachování pracovních míst a dovedností, například prostřednictvím režimů zkrácených úvazků a/nebo usnadněním přechodu nezaměstnaných osob z jednoho zaměstnání do druhého.

4.3. INVESTIČNÍ INICIATIVA PRO REAKCI NA KORONAVIRUS

V rámci „investiční iniciativy pro reakci na koronavirus“, která byla dnes navržena, Komise navrhuje v rámci politiky soudržnosti vyčlenit 37 miliard EUR na epidemii COVID-19 a tento návrh plně provést v roce 2020 prostřednictvím mimořádných a zkrácených řízení.

Za tímto účelem Komise navrhuje, že letos upustí od své povinnosti požadovat vrácení nevyčerpaného předběžného financování z evropských strukturálních a investičních fondů, které je v současné době v držení členských států. V rámci EU se jedná o částku přibližně 8 miliard EUR z rozpočtu EU, kterou budou členské státy moci využít k doplnění finančního krytí ve výši 29 miliard EUR ze strukturálních fondů. Tím se v roce 2020 účinně navýší objem investic.

Kromě toho by na boj s krizí mělo být plně způsobilých až 28 miliard EUR z dosud nepřidělených strukturálních fondů ze stávajících vnitrostátních přidělů, včetně vnitrostátních příspěvků, čímž by členské státy mohly získat potřebné zdroje financování.

Komise zřídí pracovní skupinu na nejvyšší úrovni, která bude spolupracovat s členskými státy s cílem zajistit, aby mohla být v tomto směru přijata opatření v průběhu několika týdnů.

Klíčovým prvkem návrhu je, že veškeré potenciální výdaje na boj s šířením nákazy COVID-19 budou od 1. února 2020 způsobilé pro financování ze strukturálních fondů, aby členské státy mohly prostředky co nejrychleji vynaložit na boj s nákazou. Dále Komise navrhuje, aby bylo možné jednodušším způsobem přesouvat velké finanční částky v rámci programů. Tato opatření by měla všem členským státům umožnit, aby přehodnotily priority a v nadcházejících týdnech směřovaly podporu tam, kde je jí nejvíce zapotřebí, zejména:

- na podporu systému zdravotní péče, např. prostřednictvím financování zdravotnického vybavení a léků, testovacích a léčebných zařízení, prevence nemocí, elektronického zdravotnictví, poskytování ochranných prostředků a zdravotnických prostředků, jakož i na přizpůsobení pracovního prostředí v odvětví zdravotní péče a zajištění přístupu ke zdravotní péči pro zranitelné skupiny,
- na poskytnutí likvidity podnikům za účelem řešení krátkodobých finančních otřesů spojených s krizí vyvolanou koronavirem; tato likvidita by pokryla například provozní kapitál malých a středních podniků s cílem řešit ztráty v důsledku krize, přičemž zvláštní pozornost je třeba věnovat odvětvím, která jsou obzvláště zasažena,
- na dočasnou podporu vnitrostátních režimů zkrácených úvazků, které pomohou zmírnit dopad otřesů, ve spojení s opatřeními v oblasti zvyšování kvalifikace a rekvalifikace.

Bude-li považováno za nezbytné provést změny programů, bude Komise úzce spolupracovat s vnitrostátními a regionálními orgány na zefektivnění a urychlení příslušných postupů s ohledem na dopad krize způsobené koronavirem na správní kapacitu členských států.

Maximalizace dopadu investiční iniciativy pro reakci na koronavirus závisí na tom, zda členské státy zajistí rychlé provedení těchto opatření, a na rychlé reakci spolunormotvůrců. Vzhledem k bezprecedentním okolnostem vyzývá Komise Radu a Evropský parlament, aby tento návrh Komise urychleně schválily.

Komise zároveň obratem zkontaktuje ty členské státy, kterých se to nejvíce týká, aby se zahájila příprava provádění této iniciativy. Komise rovněž podpoří členské státy v tom, aby co nejlépe využily flexibilitu, která v programech EU již existuje. Členské státy se vyzývají, aby za tímto účelem jmenovaly ministra vlády a vysokého státního úředníka jako koordinátory.

Kromě toho Komise v rámci této iniciativy navrhuje rozšířit oblast působnosti **Fondu solidarity EU** též na krize v oblasti veřejného zdraví. V roce 2020 je k dispozici až 800 milionů EUR.

Na podporu propuštěných pracovníků a osob samostatně výdělečně činných by mohl být rovněž mobilizován **Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci**. V roce 2020 je k dispozici až 179 milionů EUR.

5. STÁTNÍ PODPORA

Vzhledem k omezené výši rozpočtu EU budou hlavní fiskální reakce na koronavirus pocházet z vnitrostátních rozpočtů členských států. Pravidla EU pro státní podporu umožňují členským státům přijímat rychlá a účinná opatření na podporu občanů a podniků, zejména malých a středních podniků, které čelí hospodářským problémům v důsledku šíření nákazy COVID-19. Zároveň zajišťují, aby se státní podpora účinně dostala právě těmto společnostem v nouzi a aby se zabránilo nezdravému soupeření v oblasti dotací, kdy bohatší členské státy mohou vynaložit více prostředků a předstihnout své sousedy na úkor soudržnosti v rámci EU.

Členské státy mohou v souladu s platnými pravidly státní podpory vypracovat dostatečná podpůrná opatření:⁴

- Za prvé, členské státy se mohou rozhodnout, že přijmou opatření vztahující se na všechny společnosti, například mzdové dotace a pozastavení plateb daně z příjmu právnických osob a daní z přidané hodnoty nebo sociálních příspěvků. Tato opatření přímo a účinně snižují finanční tlak na společnosti. Nespádají do oblasti působnosti kontroly státní podpory a členské státy je mohou zavést okamžitě, bez zapojení Komise.
- Za druhé, členské státy mohou poskytnout finanční podporu přímo spotřebitelům, např. na zrušené služby nebo vstupenky, za které příslušné hospodářské subjekty nevrací peníze zpět. Tato opatření také nespádají do oblasti působnosti kontroly státní podpory a členské státy je mohou rovněž zavést okamžitě, bez zapojení Komise.
- Zatřetí, pravidla státní podpory na základě čl. 107 odst. 3 písm. c) SFEU umožňují členským státům, s výhradou schválení Komisí, vyhovět naléhavým potřebám v oblasti likvidity a podpořit podniky, které čelí úpadku v důsledku šíření nákazy COVID-19.
- Začtvrté, čl. 107 odst. 2 písm. b) SFEU umožňuje členským státům, s výhradou schválení Komisí, nahradit společností škody způsobené mimořádnými událostmi, jako jsou škody způsobené šířením nákazy COVID-19. Patří sem opatření na kompenzaci společností v odvětvích, která byla zasažena obzvláště tvrdě (např. doprava, cestovní ruch a pohostinství), a opatření na kompenzaci pořadatelů stornovaných událostí za škody utrpěné v důsledku šíření nákazy.
- Zapáté lze tyto kroky doplnit řadou dodatečných opatření, například podle nařízení o podpoře *de minimis*⁵ a obecného nařízení o blokových výjimkách⁶, která mohou členské státy rovněž zavést okamžitě, bez zapojení Komise.

V současné době povaha a rozsah dopadů šíření nákazy COVID-19 v Itálii umožňuje použití čl. 107 odst. 3 písm. b) SFEU. To Komisi umožňuje schvalovat další vnitrostátní podpůrná opatření, která mají napravit vážné narušení ekonomiky členského státu, což je podle Komise případ Itálie. Komise k tomuto závěru došla po zvážení řady ukazatelů, mimo jiné očekávaného poklesu HDP, zavedení přísných veřejných opatření, včetně zákazu pořádání akcí, uzavření škol, omezení pohybu, omezení systému veřejného zdravotnictví, jakož i rušení letů a cestovních omezení uložených jinými zeměmi.

⁴Podrobnosti o různých druzích nástrojů jsou uvedeny v příloze 3.

⁵Podle nařízení o podpoře *de minimis* (nařízení (EU) č. 1407/2013 ze dne 18. prosince 2013 o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na podporu *de minimis*) nepředstavují granty do výše 200 000 EUR za období 3 let státní podporu. V odvětví silniční nákladní dopravy je prahová hodnota 100 000 EUR za období 3 let. Pro zemědělství dosahuje tato prahová hodnota částky 25 000 EUR a v případě rybolovu 30 000 EUR.

⁶Nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014.

Posouzení Komise týkající se použití čl. 107 odst. 3 písm. b) pro jiné členské státy bude vycházet z podobného přístupu k hodnocení dopadu šíření nákazy COVID-19 na jejich ekonomiky. Situace je proměnlivá a stále se vyvíjí. Komise je v úzkém kontaktu s členskými státy a neustále sleduje vývoj v celé EU. Připravuje také zvláštní právní rámec podle čl. 107 odst. 3 písm. b) SFEU, který v případě potřeby přijme. K tomu v minulosti došlo v jednom výjimečném případě během finanční krize v roce 2008, kdy Komise v roce 2009 přijala dočasný rámec⁷.

Komise zavedla všechna nezbytná procedurální zjednodušení, aby umožnila rychlé schválení. V případě potřeby jsou rozhodnutí přijímána během několika dnů od obdržení úplného oznámení o státní podpoře od členských států. Komise zřídila zvláštní e-mailovou adresu a telefonní číslo na pomoc členským státům ve veškerých záležitostech. V zájmu dalšího usnadnění rychlé činnosti členských států je Komise připravena poskytnout šablony založené na precedentsních rozhodnutích týkajících se níže uvedených možností, jak poskytovat podporu společnostem v souladu se stávajícími pravidly EU pro státní podporu.

6. PLNÉ VYUŽITÍ FLEXIBILITY EVROPSKÉHO FISKÁLNÍHO RÁMCE

Aby se zabránilo bezprostředním negativním socioekonomickým dopadům koronavirové nákazy, je třeba v souladu se zásadami stanovenými v oddíle 5 provést cílená podpůrná fiskální opatření. Patří mezi ně podpora společností v konkrétních odvětvích a oblastech, které se potýkají s narušením produkce nebo prodeje, a hrozí jim proto nedostatek likvidity (zejména malé a střední podniky). Opatření by mohla zahrnovat:

- daňová opatření zaměřená na podniky v postižených regionech a odvětvích (např. odklad platby daně z příjmu právnických osob, příspěvků na sociální zabezpečení a DPH; rychlejší úhrady vládních plateb a nedoplatků, slevy na dani; přímou finanční podporu),
- záruky bankám na pomoc společnostem s pracovním kapitálem a vývozními zárukami, které by případně mohly být doplněny opatřeními v oblasti dohledu.

Tato fiskální opatření, stejně jako opatření na ochranu pracovníků před ztrátou příjmů, mají zásadní význam pro podporu hospodářské činnosti a měla by vést ke zmírnění hospodářského útluhu. Dobře koordinovaná fiskální reakce by měla pomoci zvládnout důsledky vyplývající z poklesu důvěry a související dopady na poptávku. Budeme-li nyní rozhodně jednat, naše opatření budou mít maximální dopad a účinky do budoucna.

Komise navrhne Radě, aby v plné míře využila flexibilitu, která existuje ve fiskálním rámci EU, s cílem pomoci členským státům vyrovnat se s koronavirovou nákazou COVID-19 a jejími dopady.

- Při posuzování souladu s fiskálními pravidly EU navrhne Komise Radě, aby vyloučila rozpočtové důsledky jednorázových fiskálních opatření přijatých k vyvážení hospodářských dopadů nákazy COVID-19. V rámci Paktu o stabilitě a růstu lze zohlednit cílené mimořádné výdaje. Podpůrná opatření, jako například opatření, jež jsou naléhavě nutná za účelem i) zastavení pandemie a léčby tohoto onemocnění, ii) zajištění podpory likvidity podniků a odvětví a iii) ochrany pracovních míst a příjmů dotčených pracovníků, lze považovat za jednorázové rozpočtové výdaje.
- Komise se domnívá, že na současnou situaci lze vztáhnout flexibilitu ve smyslu řešení „neobvyklých událostí, které se vymykají kontrole státu“. Má-li neobvyklá událost, která se vymyká kontrole státu, významný dopad na fiskální situaci členského státu, může být členským státům podle Paktu o stabilitě a růstu umožněno, aby se dočasně odchýlily od požadovaných fiskálních korekcí. V rámci tohoto ustanovení lze tedy rovněž povolit

⁷Dočasný rámec Společenství pro opatření státní podpory zlepšující přístup k financování za současné finanční a hospodářské krize, původní znění Úř. věst. C 16, 22.1.2009, s. 1.

výjimečné výdaje s cílem zastavit šíření nákazy COVID-19. Ustanovení je konkrétně možné uplatnit v případě výdajů na zdravotní péči a cílených opatření na záchranu podniků a pracovníků za předpokladu, že jsou dočasná a souvisejí s nákazou. Tímto přístupem se bude Komise řídit při předkládání návrhů a doporučení Radě.

- Komise navrhne Radě, aby orgány Unie provedly úpravu fiskálního úsilí požadovaného od členských států v souladu s fiskálními pravidly EU. To by umožnilo v případě negativního růstu nebo drastického zpomalení aktivity zohlednit situaci v jednotlivých zemích.
- Komise je připravena navrhnout Radě, aby orgány Unie aktivovaly obecnou únikovou doložku pro řešení mimořádných situací s cílem umožnit obecnější podporu v oblasti fiskální politiky. Tímto ustanovením by se – ve spolupráci s Radou – v případě prudkého hospodářského propadu v eurozóně nebo v EU jako celku pozastavila fiskální korekce doporučená Radou.

7. ZÁVĚR

Aby se vyvážily socioekonomické dopady koronavirové nákazy COVID-19, musí všechny subjekty EU s rozhodovací pravomocí přijmout včas a koordinovaným způsobem důrazná opatření. Urychlené provedení opatření uvedených v tomto sdělení je v tomto úsilí klíčové. Komise bude vývoj situace pečlivě sledovat. Je připravena přijmout všechny další nezbytné iniciativy.

Opatření oznámená v tomto sdělení se týkají aktuální situace.

Musíme si být vědomi toho, že se tato situace každým dnem mění. Nelze vyloučit další zhoršení hospodářského výhledu.

Unie má od poslední finanční krize k dispozici účinné nástroje na podporu členských států a zajištění stability finančních trhů. Z předchozích let jsme se poučili a při dalších krocích využijeme všech dostupných nástrojů. Unie by měla učinit vše, co je v jejích silách, aby se minimalizoval dopad nákazy COVID-19 a s ní souvisejících opatření proti jejímu šíření na naše občany, společnosti a hospodářství. Jako součást naší koordinované a důrazné reakce budou k dispozici vnitrostátní opatření jdoucí nad rámec tohoto sdělení, jež budou v duchu solidarity působit společně a co nejlépe využívat souboru nástrojů EU.